

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 30— K
pol leta . . . 15— "
četrť leta . . . 7:50 "
posamezna številka po 60 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se teka enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Organizacija.

Dne 1. marca t. l. se je rodil „Učiteljskemu Tovarišu“ brat „Učiteljski List“, glasilo jugoslovanskega učiteljstva na okupiranem ozemlju.

Na uvodnem mestu prve številke je članek tov. J. Pahorja pod gorenjim naslovom. Nanaša se na tamošnje razmere, a tangira tudi nas. Med drugim izvaja sledeče:

„Organizacija je veliko sredstvo v borbah življenja. Tako sredstvo napredka, kakor nazadovanja, sredstvo tlačenja in osvobodjevanja, obrambno in napadalno sredstvo. Posamičnik je le kaplja v nevihti, atom v velikem dnevnem valovanju.

Slednji delavec danes že to ve, le jugoslovanski učitelj še ne čuti dovolj vulgarne resnice. Ne ve, da je v dobi tako dalekosežno in smoteno razvitega orodja, kakor je državni stroj, v dobi strujenih enot, kakor so velike politične stranke, edino samoohranjalno sredstvo le organizacija. Čulo in učilo je o Svatopolkovih palicah, a jih ne razume.

Danes ima — trenutno — toliko plače, da živi; le da živi in nič več. In to glejte, zadošča, da ugasne še ona iskrica za organizacijo, ki jo je morda netila naša polstoletna beda.

Ali dejstvo je, da se je Bereninijev zakon dosegel s silo organizacije, z junjsko stavko učiteljstva vse Italije in vsa naša slepota ne izpremeni tega! In dejstvo je, da ima Bereninijev zakon tudi svoje slabe strani! Doslej smo imeli pravico do pokojnine, četudi neznatne, z desetimi in tudi s petimi leti, če smo postali o šoli nesposobni za delo. Odslej? Kako odslej? Ali res šele s petindvajsetimi? In s kakšnimi prejemki? Morda s takimi, da bi ne bilo mogoče živeti.

Še drugo, večje vprašanje je, vprašanje našega pravnega položaja. Ali vemo dovolj, da je ta najbolj odvisen od naše organizacije? Ali vemo, da je človek sam sebi najboljša opora? Ne, učitelj nima toliko zmislja za svojo organizacijo, kolikor ga ima zadnji delavec. In vendar je delavcu lahko, odloži kladivo in gre drugam; dobil bo delo, če le hoče delati.

Učitelj? So tovariši, ki so že pred voljno bili v službi, pa do danes ne morejo dobiti mesta. A bi delali radi, radi; delo je njih obstoj! Z vsemi prošnjami, z vsemi ponižanji ne morejo do kruha!

In tisti, ki imajo službe? Koliko je njih pravic, pridobljenih v doletnem delu? So li gotove? Koliko časa čedo še veljale?

Dejstvo je, da smo danes odvisni od samovolje in trpke prijaznosti oseb, namesto od jasnih in nepodkupnih določb zakonov. In kako poslej? Ali hočete, da smo učitelji, s častjo neodvisnih ljudi, ali pa naj bomo šahove figure, lutke na petih nitih?

Vadljali bodo z nami po lastni volji in brez naše volje, če ne bomo imeli opore v trdni, živi organizaciji. Vadljali bodo s pomočjo naših napak, naših strasti, naše sebičnosti, naše pohlepnosti, našega užaljenega samoljubja, skratka: vseh onih naših zlih nagonov, ki jih lahko vpreže, kdor ima volje v rokah.

To je bila običajna zgodovina našega stanu, davni grenki delež našega kruha. Vadljali bodo z nami in godilo se nam bo po zaslugi. Zakaj organizacija ni le najboljše sredstvo šibkih, temveč ustvarja tudi zmisel skupnosti, zatira zle nagone, najusodnejše sovražnike skupnih koristi, ublažuje jih in izločuje, kaže njih pogubnost in opozarja na cilje, da jih lažje dosežemo po strmi, težki poti osebnih slabosti in mimo nevarnih prepadovaljajh nega egoizma majhnih ljudi, brez katerih, žal tudi naš stan ni.

Obenem daje organizacija zavezo moči, kadar je posamičnik v trdi preizkušnji borbe. Sam očiščen, ker vidi jasno, da ima skupne cilje s svojim tovarišem, sam popolnejši, ker je premagal, kar je slabega, nizkega v njem, bo toliko večji, toliko močnejši, kadar bo stal v boju proti krivici in nasilju. Kolikor močnejši bo, toliko lažje bo zmagoval. Korist bo imel on sam in jo bodo imeli vsi.

L. W.:

Slabo mnenje.

Slabotne ženske imamo napram moškimi sicer vedno svoje mnenje; razume

se, da je naše mnenje ob važnejših vprašanjih vedno — slabo mnenje.

Nič se ne hudujte, tovarišice, to je tako uredila mati narava. Saj vam je znano, da je naše duševno delovanje lokalizovano po možganskem staniču? No, vidite, usoda pa je naklonila moškimi nekaj gramov več stanic, kakor ženskam in — najbrže producirajo prav te možganske stanice — dobro, pravo mnenje.

Uredništvo naj mi tedaj dovoli, da izrazim v našem „Tovarišu“ svoje žensko mnenje — seveda slabo mnenje, ki sem si ga stvorila na zadnjem občnem zboru ljubljanskega učiteljskega društva.

V vseh, ali recimo v večini naprednih društev se je že (ali se pa še bo) pojavilo nesoglasje med demokratičnimi absolutisti in absolutističnimi demokrati.

Prideš, človek, iz dežele edinosti, gledaš ta čudni boj in ga ne moreš razumeti. Kako se odločiš? Na katero stran se postaviš?

Oleđaš, opazuješ. Vprašuješ, kaj hočejo prvi, kaj drugi.

In opaziš: demokratični absolutisti so proti enakopravnosti žensk (aha!), rogaajo se nam.

In še opaziš: absolutistični demokrati stremijo po samovladi, so proti enakopravnosti (namreč drugače mislečih moških) — niso tedaj pravi socialisti in postavljajo ženske naprej le zato, da se skrijejo za njih krila.

Pa si stvořiš mnenje — slabo mnenje, ker je žensko mnenje: Nikjer nič pravega demokratizma, samo stremljenje po nadvladi (kajpada poleg običajne učiteljske idealnosti).

Ljudje smo.

Ker pa smo ljudje in nam svojega človečanstva ni mogoče odložiti, vprašam vas in prosim, da mi razložite: Kako si predstavljate našo stanovsko organizacijo „Udruženja“ vsega učiteljstva?

Ali naj bo to zopet konglomerat bojevitih glav, katerih vsaka bo stremila za tem, da se dvigne iznad drugih?

Moje slabo mnenje je to-le: Preden se združimo, treba se nam je ločiti (to je v ostri luči pokazal omenjeni občni zbor!) — ne v posameznike, temveč v tri različne politične učiteljske klube: liberalce,

socijaliste in klerikalce, kakor se po starem imenujejo; vsakemu pa je prosto, da si ogrne nov plašček, če je stari že preveč oguljen.*)

Vsaka učiteljska stranka izvoli po številu svojih pripadnikov, oziroma članov, gotovo število delegatov. (Tako Srbi, tak Hrvati in mi.) Te pokrajinske učiteljske delegacije (slovenska, hrvaška in srbska) tvorijo vsaka zase slovenski, hrvaški, oziroma srbski delegacijski odbor in volijo izmed sebe vsak odbor enako število članov v glavni odbor — v „Udruženje“, ki bi bilo na ta način nekakšen učiteljski parlament, proti kateremu nihče ne bi mogel izreči očitja, da vlada v njem ta ali oni absolutizem.

To bi bila tudi edina pot, po kateri prihranimo drugače mislečim tovarišem, tudi takim, ki so se pregrešili proti nam (izključeni naj bi bili le oni — če jih je še kaj — ki se morajo smatrati političnim zločincem naše države), ponižujoči korak — korak čez naš prag, ki se ga — priznajmo, da upravičeno — toliko obotavljajo storiti, saj zahtevamo od njih brezpogojno predajo.

Onim pa, ki so po nevednosti, zaslepljenosti ali vsed družinskih razmer zašli v druge vrste, damo s tem najlepšo priliko, da se zopet vrnejo k nam — brez poniževalnega pritiska.

To bi bilo nesebično, plemenito utelešenje prave demokratske misli: Ne preko lastnega prepričanja, ne s stisnjenimi zobmi in mače ukrivljenim hrbtom, temveč vsak po svojem prepričanju, vsak s svojo zaslabo, vsak z vero in poroštvom za pravičnost izvunstrankarske organizacije naj bi vsi stopili v „Udruženje“! Le tedaj, ako bodo v „Udruženju“ zastopane vse učiteljske stranke, postane „Udruženje“ pravi stanovski dom vsega

*) Ljubljanskemu učiteljskemu društvu se ni treba ločiti na liberalce, socijaliste in klerikalce iz enostavnega vzroka, ker slednji v društvu ni. Učiteljstvu, ki je zunaj naše organizacije, je dano na svobodo, da ukrene, kar mu drago. Ne silimo ga nikamor. Do UJU pridemo tudi — brez njega. „Nov plašček“ vrača zavedno slov. učiteljstvo na drug naslov. Opomba uredn.

LISTEK

Pozdrav iz domovine. *)

Vam, bratje, sestre, pozdravilo vroče iz naših src, kjer plamen bolečin nad radost dviga se in kjer se joče iskreno vas objemajoč spomin!

A ker stori, kar mora in kar hoče, jeklena volja združenih vrlin, zgodi se, da poljubi vriskajoče svobodno mater nje ljubeči sin!

Kar kroni demant je in veji roža, to vi ste nam — nam vi ste mnogo več! Molitev, ki pekočo rano boža,

ki srečo sluti, žalostne bodreč — ta vaša pota vsa zvestó obkroža... In v zarji bliska se pravice meč! —

V Ljubljani, dne 9. februarja 1920.

E. Gangl.

*) Ta „Pozdrav iz domovine“ je bil namenjen tržaškemu „Učiteljskemu Listu“. Sonet pa v Juljski Benečiji ni smel zagledati belega dne. Uredništvo.

FLORIJAN:

† Toma Pušenjak.

„Stal vedno neupognjen je junak, le njej se vklonil je, ki mora se ji vsak.“

Dne 23. prosinca t. l. je nenadoma zagonetne smrti preminul tovariš Toma Pušenjak, nadučitelj na Cvenu pri Ljutomeru. Dan poprej še zdrav in čil med domačimi lovci, naslednje jutro — mrlič! Ni dognano, je-li ponoči na potu domov iz bližnje sosednje vasi zmrznil, ali pa je povzročil njegovo smrt mogoče kak zločin. Tužno dejstvo je, da ga je smrt iztrgala prezgodaj šoli in tamošnjemu narodu ter da je izguba takega šolnika in knetijskega strokovnjaka v današnjih razmerah za Cven nenadomestljiva.

V Pušenjakovi obitelji je smrt tekom devetih mesecev odigrala nad vse pretresljivo tragedijo: spomladi l. 1919 mu je pobrala smrt za sušico hčer-učiteljico v starosti 26 let, kmalu potem je podlegla boleznii njegova soproga Marija, roj. Paulič, jeseni nato je izdihnil še sin! Vsi znanci in prijatelji Tomovi smo v nemem sočutju delili njegovo boleost in tugo, boječ se, da tako kruti udarec usode stro še njega samega. Toda v tem oziru smo podcenjevali njegovo duševno in telesno jakost: prebolel je globoko žalost — vsaj

na zunaj — išoč si utehe v intenzivnem šolskem in izvenšolskem delu, v ljubeznipolni skrbi za svoje še nepreskrbljene otroke in na — lovu. Očvrstil se je zopet duševno in telesno ter nam utrjeval nado, da bo še dokaj let plodonosno deloval kot učitelj vzgojitelj mladine in odraslih na Cvenu. Dne 23. prosinca pa nas je osupnila vest, da je Parka prestrigla nit njegovega življenja.

Pokojni Tomo Pušenjak je bil neumoren, res eliten in vsestransko priznan delavec na polju šolstva, knetijsstva, narodno-gospodarske organizacije in narodno-napredne politike. — Rojen l. 1861. v Bunčanih na Murskem polju kot sin knetijskih staršev se je v precej neugodnih razmerah izšolal v Mariboru, kjer je l. 1880. na tamošnjem učiteljskem maturiral. Prvo loco je služboval pri Kapeli, kjer si je izbral tudi družico za življenje, s katero je živel v srečnem zakonu ter vzorno vzgajal svojih sedmero otrok.

L. 1882. je bil Toma Pušenjak nameščen kot nadučitelj na novoustanovljeni dvorazredni šoli na Cvenu. Takoj prva leta njegovega delovanja na tej šoli se je razširil po okraju glas o veselem, vsestranskem napredku. Pokojni Toma se je precej po preselitvi na Cven z vso vnemo lotil čebelarstva, sadjarstva, cvetličarstva, zelenjadarstva ter narodno-gospo-

darsko-organizatoričnega dela, za vse je kazal in tudi dokazal posebne prirojene in z marljivostjo pridobljene zmožnosti; zato pa je njegovo delovanje imelo obilo uspeha.

Odkar se tovariši spominjajo, je bil Toma izurjen botanik-strokovnjak; poleg slovensko-nemške je vrlo obvladal tudi latinsko botaniško terminologijo. — Kot čebelar je bil veščak v teoriji in mošter v praksi; v družbi z gdom. Mursom sta postavila pri cvenski šoli na vrtu obširen, vzoren čebelnjak po Neisser-jevem sestavu. Nešteto čebelarjev-začetnikov se je zatekalo k Tomu po nauke in potrebne nasvete. On, zmigom blaga, uslužna duša, je vsakomur rade volje ustregel, nikoli ni kazal sledu najmanjše nevolje; tako si je vzgojil v okolici celo generacijo čebelarjev. V prejšnjih letih je velikokrat nastopil na shodih kot učitelj umnega čebelarstva s premakljivim satovjem; njegova zasluga je, da so na Murskem polju izvirili prejšnji slavnati čebelni panji (koši) do malega ter da se je čebelarjenje v panjlih z mobilno stavbo povzpelo na visoko stopnjo.

Blizu šole si je Toma uredil vzoren šolski vrt, zakaj krajni šolski svet cvenski mu je, uvažuje njegove plemenite namene, šel rad in drage volje na roko. O leni drevesnici na šolskem vrtu cven-

učiteljstva, le na ta način onemogočimo uveljavljanje strankarskih načel v ne-strankarski, strogo stanovski organizaciji.

Pa kaj bi govorili — saj je to samo žensko mnenje — slabo mnenje.

V. JERAJEVA:

Sporni predlog.

Povedala bodem, čeprav vem vnaprej, da se marsikatera koleginja ne bo strinjala z menoj, da mi bo znabiti štela besedo celo v zlo.

Pišemo in govorimo veliko o enakopravnosti. Z vso pravico jo zahtevamo za se tudi mi. Za „uradni del“ našega življenja nam je priznana. Tovarišice, izvajajmo jo dosledno še v zasebnem življenju n. pr. v občevanju vsaj s stanovskimi tovarišicami.

Mislili smo tako-le: Pridemo k zborovanju, ali se ob drugih prilikah snidemo s tovarišicami. Par ožjih izjem — z vsemi drugimi smo si popolno tuje. „Gospodična“ in na vse strani samo „gospodična“. Vem, marsikatera je vsled dolgoletnega dela vredna našega velikega spoštovanja. Žal le, da vsled napačnega izvajanja spoštovanja ostajamo tuje. Koliko prijetnejše bi bilo, če se zblizamo in nazivamo s prijateljskim „ti“! Tovariši učitelji so po večini že preko te cokolje. Le učiteljice se ne moremo otresti naše „Zimpferlichkeit“. Demokratično to ni, slovansko tudi ne. Je pač zaostanek oholega birokratskega nemškega duha, ki je le predolgo vel nad nami. Saj nisi smel k človeku, če nisi poznal vseh „štence“ od njega. In da so bile milostljive še posebno milostne, vemo.

Tovarišice, emancipirajmo se! Upokojimo „gospodično“! Ima že več kot polnoletno službo. „Ti, tovarišica“, bodi znak medsebojne stanovske enakopravnosti v občevanju, do katerega imej pravico vsaka izmed nas in za vse tovarišice! — Misliti namreč na splošno stanovsko „posestrinje“, ki velja za vse učiteljice v Sloveniji in postani običajno! Pa magari, da obdržimo veljavno etiketo, da začne starejša. Verujte mi, da ne bo nobena izgubila na časti in ugledu! Oboje nosimo v duši in nihče nam ne bo vzel, če ne z pravimo same. Če dobi pa mlajša tovarišica po zaupnejšem in pristranskem občevanju v starejši oporo, nista pridobili samo dve, ampak cel stan. „Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača!“

Naj pove še katera tovarišica svoje mnenje! Umaknila bodem svoj predlog, če me prepriča o njegovi neopravičenosti.

H.:

Par opazk o učiteljevanju na gluhonemnicah.

Ta spis v 7. številki „Učit. Tovariša“ nima namena pončiti o gluhonemnicah in njihovem učiteljstvu, temveč postaviti učiteljstvo gluhonemnic visoko nad učiteljstvo meščanskih šol in udariti po njem — z loparjem. — „Dosihtob so govorili navadno o strokovni usposobljenosti, kakor tudi o strokovni izobrazbi in pa splošni, druge ni.“ Z ozirom na to se norčuje poročevalec z besedama „višja usposobljenost“, ki si ju lasti učiteljstvo mešč. šol. Dvomim, če bo poročevalec zadovoljen, ako ga bo kdo primerjal z iz učiteljskega odislim gojencem, ki se je tudi bavil s stroko poučevanja gluhonemnih. Torej imamo v vsaki stroki ljudi z višjo

in nižjo usposobljenostjo. — Posebno, menim, si je pridobilo učiteljstvo mešč. šol višjo izobrazbo ko učiteljstvo ljudskih šol, ki ga pa nikakor nočem s tem žaliti. Da to omenjam, temu je kriv poročevalec v spisu, na katerega odgovarjam. — Po poročevalčevem mnenju naj bi bile materialne ugodnosti meščansko-šolskega učiteljstva manjše ko ljudsko-šolskega, ki več trpi ko učitelj na mešč. šolah. Za trud pri pripravi za meščansko šolski izpit naj ne dobimo nič? Ker imamo izbran material in manj učencev, zaslužimo manj. Pri trjujem, da imamo manj učencev, ne pa, da imamo izbran material. saj moramo sprejeti otroke petih šolskih let na podlagi naznanila. Sprejeti torej moramo, kar dobimo. — „Ali se vam zdi nečastno, da bi imeli take plače kot mi?“ Nečastno ne, pač pa — kaj bi odgovarjal, saj nam ne privoščite niti ljudsko-šolskih. — Odgovoril bi še na nekatere druge „trpke besede“, ker pa jih je poročevalec sam pripoznal, upam, da se poboljša, če se še ni. Končujem z živo željo: Gospod, prizanesi nam take opazke, ki morejo le podkopavati naš učiteljski ugled.

Sestanek meščanskošolskega učiteljstva iz vse Slovenije.

Dne 20. marca 1920 se bo vršilo ob 2. uri popoldne na I. dekliški meščanski šoli v Ljubljani pri sv. Jakobu zborovanje meščanskošolskega učiteljstva iz vse Slovenije po nastopnem dnevnem redu:

1. Volitev predsednika in zapisničarja.

2. Poročilo o načrtu zakona o narodnih šolah za kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev, v kolikor se tiče meščanskih šol.

3. Poročilo o regulaciji plač ljudsko-šolskega učiteljstva, kjer so prezrli meščanskošolsko učiteljstvo.

4. Ustanovitve „Društva meščansko-šolskega učiteljstva za Slovenijo.“

5. Predlogi in nasveti.

Ne dnevnem redu tega zborovanja so važne točke. V načrtu šolskega zakona, ki ga je sestavil prosvetni odbor v Beogradu, so določila, o katerih moramo zavzeti stališče. — Pri regulaciji plač so nas prezrli in s tem omajali temeljni kamen meščanske šole. Kdo se bo še praviljal za strogi izpit, če brez njega doseže isto. Le s skupnim delom, solidarnim nastopom nam bo mogoče uspešno delovati za krepak razvoj meščanskega šolstva in svoj interes. V lastnem društvu naj se osredotočuje naše delo v prospeh meščanske in po njej v lepšo in boljše bodočnost naše divne kraljevine.

Pripravljali odbor: Marija Mehle, Ilka Waschte, L. Jelenc, Pavel Kunaver, Alojzij Novak.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učit. društvo za pol. okraj Ljutomer je imelo dne 29. januarja 1920, svoj redni letni občni zbor. Vkljub skrajno slabim železniškim razmeram nas je vendar precejšnje število pohitelo v nekdanjo postojanko nemštva — v Gornjo Radgono — v šolo, ki nam je pod bivšo Avstrijo vzgajala renegate. Ogibali smo se je, dokler je slovela kot slaba, in danes, ko deluje v njej narodno učiteljstvo, zborujemo tu prvič. Pristrčno pozdravi domači nadučitelj

ključno goji na Cvenu in v okraju sploh kurja pasma sulmodolk.

Toma pa je bil tudi navdušen in vrl buditelj narodne zavednosti. Povzročil je ustanovitev bralnega, tamburaškega in pevskega društva na Cvenu; pri teh društvih je — samoumevno — odlično sodeloval sam. Bil je izvrsten pevec — 1. tenorist. Po njegovi zaslugi so se na Cvenu in v okolici zlasti v letih 1885—1900 prirejale učinkovite narodne veselice, kojih naravna posledica je bila, da se je narodna zavednost Cvenarjev in ljudstva v okraju zelo povzdignila in utrčila, kar svedočijo dejstva in dandanes. Vseslovanski duh je na Cvenu živel in še živi, prizadevanja internacionalcev ga ne morejo omajati.

Nadalje je Toma ustanovil na Cvenu gasilno društvo ter udeležil „Zvezo gasilnih društev v ljubotemskem okraju.“ — Vsako zimo in pomlad je oddajal iz svoje bogate zaloge po lastnih nabavnih cenah razno seme in povrtnino in kmetijsko-kulturne rastline, cvetlične gomolje in čebulice. kakor tudi razne doma vzgojene cvetice. Pri njem je dobil praktične napotke prav sigurno vsak, kdor jih je potreboval.

Da je bil Toma poleg tako intenzivnega delovanja izven šolskih ster tudi v šoli izredno marljiv in vesten, to je: mož

tov. predsednik navzoče, želeč, da bi se še večkrat zbrali tu. Pozdravi goste in pa tov. Velnarja, ki se je čez dolgih 5 let vrnil zdrav in čil v naše vrste. — Spominja se umrlega tov. T. Pušenjaka, ki nas je tako nepričakovano naglo zapustil. Bil nam je dober tovariš in vnet član našega društva, v katerem je pred leti zavzemal tudi odborniška mesta. Njegove zasluge kot učitelj, — posebno kot večšak na gospodarskem in združnem polju, nam bo opisal tovariš na drugem mestu. Bodi blagemu, zaslužnemu tovarišu in narodno-zavednemu kulturnemu delavcu zemljica lahka! Slava! Tovarišici Pušenjakovi, ki je v tako kratkem času pretrpela toliko krutih udarcev, se izreka iskreno sožalje.

Zadnji zapisnik se odobri in preberejo se dopisi, o katerih se je tekom zborovanja razpravljalo.

Interesantno, na nekaterih mestih ginja predavanje tov. Gabrijelečiča „Družila slovenskega učitelja v Srbiji“, v katerem nam je slikal kraje, navade in lepo dušo bratov Srbov, nam je nudilo res pravi užitek. Naprosili smo ga, da nam o priliki nadaljuje in da svoje spomine, ki bi učiteljstvu dobro služili pri pouku, objavi. Tajnica je podala splošen pregled o društvenem delovanju v preteklem letu. Včlanjeno je skoro vse učiteljstvo. Zborovanja so bila dobro obiskana.

Blagajničarka poroča, da je imelo društvo v l. 1919 2812 K 65 h prejemkov in 2530 K 65 h izdatkov. Prebitka je 173 kron.

Sledilo je pregledno poročilo o stanju društvene knjižnice, ki šteje 163 knjig in po več letnikov različnih ped. časopisov.

Tov. pevovodja je naštel 28 pevskih moči, s katerimi bi se dalo doseči, ako bi imeli pevci več veselja in vztrajnosti, lepe uspehe.

Odbor: Predsednik: Karl Maurič, podpredsednik: F. Cvetko, tajnica B. Menhartova, blagajnik Ljud. Ivanjšič, knjižničarka St. Caherlova, pevovodja Fr. Cahrl, odbornik S. Cvahte.

Tov. Krenova nam je naslikala obupni gmojni položaj učiteljev-upokojecev. Predlagala je resolucijo, v kateri se meročajna mesta nujno pozivljaj, naj ugodijo upravičenim zahtevam upok. učiteljstva. Članarina za tekoče leto se zviša na 70 K. Vsak član plača še 10 K za rezervni sklad. Debatiralo se je o odredbi glede novega načina štetja. Želeti bi o tem bilo javne polemike v „Tovarišu“.

V odsek za nabiranje podatkov v svrhu sestave društvene kronike so bili izvoljeni tov. ravn. Robič, tov. Cahrl in Čeh. Na predlog tov. Ivanjšiča, da bi pričelo učiteljstvo zbirati snov za domoznastvo, se naprosi tov. Cvetko, naj zbira tozadevno gradivo in stoni v stik z ravn. Robičem, ki je svoječasno že zbral zgodovinsko snov v majhno knjižico.

Tov. Cahrl, Cvetko, Čulko so bili izvoljeni v odsek, ki naj deluje na to, da se ustanovi za učiteljstvo aprovizacija, da bode tudi učiteljstvo deležno zarlerjenega blaga ne samo drugo uradništvu.

Prihodnje zborovanje se vrši v marcu.

+ Učiteljsko društvo za borovljski okraj je imelo svoj prvi občni redni zbor dne 12. febr. 1920 v Borovljah. Na poziv društvenega vodstva je prihitelo ta dan od 98 tovarišev in tovarišic v okraju, kljub oddaljenosti, neugodnih prometnih zvez in slabih poti 71 članov ozir. članic

na svojem mestu, o tem pričajo številna pohvalna pisma, še bolj pa potrjujejo dobre uspehe njegove šole takorekoč dve vrlo izobraženi generaciji evenskega naroda. Uresničuje se smisel reka „Iz dobre šole pridejo boljši časi“...

Skromen in brezugetno nepopoln je moj opis Tvojega življenja in delovanja, dragi, nepozabni tovariš Tomo! Toda duh Tvoj naj mi oprostí človeške slabosti in razne nedostatke! Ako bi te hotel in da bi Te mogel primerno oceniti po vseh Tvojih zaslugah, po vsem Tvojem nesebičnem, tako požrtvovalno-plemenitem, plodnem in vztrajnem dolgoletnem delovanju za prosep šolstva in blaginjo naroda vobče, moral bi bil vsa ta leta živeti in sodelovati s Teboj ter sporedno s Tvojim vedno svežim duhom stremeti za istim vzvišenim smotri... To pa ni bilo dano! — Kaj si bil Ti, tako markanten značaj, evenski šoli in tamošnjemu narodu, to bo živo začutil šele zdaj, ko Te več nima, ko si odšel v kraj, odkoder ni vrnitve!... Strmé in tuguje bo ondodni narod zrl na vrzél, ki bo zevala — bogve kako dolgo! Sele sedaj — po smrti kot navadno — spoznavajo Cvenarji v polni meri Tvoje delo in Tvoj trud. Toda Tebi itak ni bilo mar hvale in slavošpevov, zavest, da si storil svojo dolžnost, Ti je prinašala popolno zadoščenje in najbogatejšo nagrado!

k zborovanju, kar je lepo znamenje stanovske zavednosti našega učiteljstva.

Predsednik tovariš Mahkota otvori s pristrčnim pozdravom vseh navzočih zborovanje, na kar preide k dnevnemu redu.

V poročilu društvenega vodstva poda predsednik v kratkih besedah sliko dosedanjega društvenega delovanja. Govoril je o stanovski organizaciji, delu za plebiscit in podal poročilo o zastopstvu v okr. šol. svetu. Izjavi, da ima društveno delovanje posebno na gospodarskem polju zaznamovati v tej kratki dobi obstoja precejšne uspehe. Društvo je prioborilo s pomočjo politične oblasti svojim članom aprovizacijo, katere izvrstno deluje.

Iz tajniškega poročila sledi, da se učiteljstvo borovljskega okraja popolnoma zaveda svoje stanovske dolžnosti. Od 98 posvetnih tovarišev in tovarišic v okraju je strnjenih 96 v vrstah bojevnikov in bojevnic za skupen blagor, le 2 sta še, katera stojita zunaj organizacije.

V kratki dobi obstoja je imelo društvo 2 odborovi seji in 1 sestanek.

Blagajniško poročilo priča, da je tudi finančno društvo dobro podprto. Pred pol leta, ob ustanovitvi istega, je bila blagajna brez vinarja, v kratki dobi se je ista opomogla do sorazmerno precejšnjega premoženja.

Da se društvo okrepi in postavi na trdno podlago, se sklene za leto 1920 po- višati članarino na 80 K, katero je plačati v 2 obrokih in sicer 1. marca in 1. junija.

Po končanem poročilu dosedanjega odbora se vrši volitev novega odbora za upravno leto 1920. in sicer z vzklikom.

Za predsednika se enoglasno izvoli dosedanjega predsednika tovariša Mahkota, nadučitelja v Borovljah.

V odbor se izvolijo tovariši: Feinig Ivo, nadučit. St. Jakob, podpredsednik, Pavletič France, učitelj, Borovlje, tajnik, Medič Minka, učit. Borovlje, tajn. namestnik, Kovač Zdravko, učitelj, Borovlje, blagajnik, Mager Julij, naduč. St. Janž, blag. namestnik, Aichholzer Fr., nadzor- nik, Borovlje odbornik, Prijatelj Josip, uč. Borovlje, odbornik, Seme Anton, naduč., Vetrinje, odbornik, Kupper Tomo, naduč., Drava, odbornik, Pavlica Urh, nadučit., Loče, pregled. rač., Lamut Anton, nadučit., Podlublje, pregled. rač.

Na to poročila tovariš Aichholzer o dosedanjem delovanju okr. šol. sveta ter o zaslugah učiteljstva za prebujanje narodne zavesti koroškega ljudstva. V kratkih besedah oriše nadaljno pot, po kateri naj učiteljstvo hodi, da dosežemo skupni cilj — ugoden izid plebiscita.

Ustanovi se tudi okr. učiteljsko knjižnico, katere naloga je zbirati znanstvena in pedagoška dela ter nuditi vsem učiteljstvu v okraju duševno hrano. Višji šol. svet je v to svrhu že odmeril podporo v znesku 2000 K. V svrhu upravljanja knjižnice se izvoli knjižnični odbor sestoeč iz gg. tov. Sušteršič Viljem, učit., Borovlje, predsed., Kramar Miroslava, učit., Borovlje, Potisk Antonija, učit., Borovlje.

Končno se sklene, da bode prihodnje zborovanje v sredini meseca marca. Na zborovanju bode predaval g. dr. Mišić o posebnostih Rožanskega narečja.

V svrhu zbirke rezervnega učiteljskega fonda apelira predsednik na člane in članice, da odstopijo v znak solidarnosti in stanovske požrtvovalnosti v ta namen 1 dnevnicu.

In koga smo izgubili mi, tovariši(ice), s Tomom? Zavednega, z izrednimi zmognostmi in moškimi čednostmi obdarovanega tovariša in člana naše organizacije, ki nas je s svojo tehtno besedo bodril na zborovanjih, kadarkoli mu je bilo le mogoče pohiteti med nas. — Iz Tvoje gostoljubne hiše, dragi Tomo, smo odhajali poživljeni duševno in telesno, ojačeni za boj, ki mu je ime „življenje“. Bil si nam ljubezniv tovariš in svetovalec, ko smo se zatekali k Tebi, črpajoč iz bogatega zaklada Tvojega znanja in izkušenj. Sožalovali smo s Teboj, ko Te je lansko leto tako neusmiljeno tepla usoda, zgražali smo se nad tragedijo v obitelji Tvoji, občudovali Te kot junaka, ki se nisi uklonil... In sedaj Te nam je kar zdravega na zagone- ten način ugrabila smrt, ko se kaj takega nismo nadjali izdaleč!... Da nismo stali oč svežem grobu, ki Te je požrl za vedno, da nam niso globoko v srca segale besede predsednika našega učit. društva tov. Mayriča, ko se je v iskreno-vznesnem grobnem govoru v imenu nas vseh poslavljaj za vedno od Tebe, tedaj bi skoraj res ne verjeli, da je vse to istina...

Počivaj mirno! Zemlja domača na pokopališču ljubotemskem bodi Ti lahka! Hvala Ti za vse in slava Tvojemu spominu!